

7. The European Center for Strategic Management of Universities [Electronic resource]. – URL: <http://www.esmu.be>
8. The European Civil Society Platform on Lifelong Learning [Electronic resource]. – URL: <http://www.eucis-lll.eu>
9. The European Consortium for Accreditation / Home / [Electronic resource]. – URL: <http://www.eacaconsortium.net/main/about-eca>
10. The Networks of Universities from the Capitals of Europe [Electronic resource] – URL: <http://www.unica-network.eu>
11. The Universities of Applied Sciences network [Electronic resource]. – URL: <http://www.uasnet.eu>

УДК 378.017:351.74

Тетяна Львівна БІЛОУС,

доцент кафедри гуманітарних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат педагогічних наук
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1977-8758>

ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ У ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Новий час потребує суб'єктної професійної позиції, здібностей інноваційного бачення проблем, самостійності й творчості у прийнятті рішень, що складають основу успішної діяльності в конкретних екстремальних ситуаціях, а також цілеспрямованої професійної діяльності взагалі, відзначеної неординарністю і оригінальністю мислення та дій. Професійна діяльність працівників поліції потребує актуалізації особливих якостей, функціональних можливостей, специфічності психологічної готовності які полягають в особливостях професійної діяльності та особливостях формування психологічної готовності працівників поліції до роботи в екстремальних умовах. Психологічна готовність до професійної діяльності є найважливішим компонентом бойового потенціалу працівників поліції (1).

Проаналізуємо дослідження вчених, що розглядали психологічну готовність у професійній діяльності. Вчений Д. Петров у своєму дослідженні провів аналіз службової діяльності працівників підрозділів спеціального призначення, визначив вимоги їхньої психологічної готовності до дій в екстремальних умовах та засоби фізичної підготовки, які дозволяють забезпечити психологічну стійкість працівників підрозділів спеціального призначення, необхідну в їх професійній діяльності (4).

Так, О. Столярєнко визначає готовність як „сукупність морально-психологічних і бойових характеристик працівників й військовослужбовців, які дозволяють їм у будь-який час і за будь-яких обставин виконувати всі функції щодо забезпечення законності, безпеки та правопорядку” (5, с. 58). При цьому в структурі готовності до виконання службово-оперативних завдань, він виділяє такий важливий психологічний компонент як психологічна витримка. Під нею автор розуміє вміння стримувати емоційні сплески й не допускати необміркованих дій, за необхідності терпляче чекати початку і закінчення

службових операцій, стримувати емоції, викликані образою, глузуванням, брутальністю тощо (5, с. 58).

Схожі думки знаходимо у А. Ганюшкіна, який визначив бойову готовність як одну з трьох форм передстартових станів, для якої характерні: емоційний підйом, легке збудження, впевнене очікування старту, „робочі думки”. Стан психічної готовності в структурі бойової готовності він охарактеризував упевненістю в своїх силах, прагненням активно і до кінця боротися за досягнення результату, здатністю керувати власними діями, почуттями, думками (3, с. 93). Тобто, розумова діяльність, що впливає на інші процеси формування людини в екстремальних умовах, є свідомою. Як зазначає вчений Б. Вяткін: 1) такий стан не виникає сам собою, а має формуватися свідомо і цілеспрямовано, шляхом мобілізації сил для виконання певної діяльності; 2) людина може бути в такій готовності лише за умови, що вона підготовлена заздалегідь до професійної діяльності; 3) особливе значення має фактор часу, оскільки сили повинні бути використані в необхідний момент; 4) структура мобілізаційної готовності – це модель для виконання професійної діяльності на найвищому рівні (2 с. 7).

Важливим для підготовки працівників поліції до роботи в екстремальних умовах, яка повинна бути: професійно спрямованою, цілеспрямованою, супроводжуватися активністю і зусиллями самої особистості, повторюваною в різних формах і часі, моделювати екстремальні умови у освітньому процесі, бути результатом зусиль усіх фахівців та особистості самого працівника поліції.

Для виконання завдань у екстремальних ситуаціях працівники поліції повинні виявляти такі якості, як оперативна пам'ять, рішучість, сміливість, наполегливість, винахідливість, кмітливість, спеціальні знання, досвід тощо. На ефективність правоохоронної діяльності впливають різні фактори, а саме: надійність сформованих знань, умінь і навичок; ціннісноорієнтаційна зрілість особистості; адаптаційні здібності, уміння володіти собою в будь-яких умовах; здатність до адекватної оцінки ситуації та прийняття відповідальних рішень в екстремальних умовах. Система психологічної підготовки до діяльності в екстремальних ситуаціях включає такі основні завдання: професійно-психологічний відбір кадрів для діяльності в екстремальних умовах; психологічна адаптація в умовах стресу; психологічна підготовка до діяльності в екстремальних ситуаціях; психологічний супровід в екстремальних ситуаціях; психологічна допомога в екстремальних умовах діяльності; психологічна реабілітація фахівців після їх участі у діях, пов'язаних з професійним ризиком і небезпекою (1). Тому підготовка має проводитися за допомогою альтернативно-пошукової діяльності в екстремальних умовах, адже діяльність поліцейського в екстремальних ситуаціях забезпечується знаннями, навичками та вміннями, адаптаційними механізмами до екстремальних факторів, стійкістю емоційно-вольової сфери, високим розвитком пошуково-дослідницьких компонентів діяльності та здатністю коректувати реалізацію рішення залежно від мінливої ситуації.

Отже, професійна діяльність працівників поліції до роботи в екстремальних умовах повинна враховувати як особливості впливу цих умов, так і професійні функції працівників поліції, вимоги до працівників поліції з боку суспільства, які ґрунтуються на існуючій системі підготовки у вищих освітніх закладах МВС України, досвіді та практичній діяльності фахівців.

Список бібліографічних посилань:

1. Білоус Т. Л. Завдання психологічної підготовки до діяльності в екстремальних ситуаціях майбутніх фахівців органів внутрішніх справ України. Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. 36. статей. Ялта: РВВ КГУ, 2010. Вип.28. Ч.2. С. 36–42.
2. Вяткин Б. А. О системном анализе психических состояний. Новые исследования в психологии, 1987. № 1. С. 3–7.
3. Ганюшкин А. Д. Исследования состояния психической готовности человека к деятельности в экстремальных условиях / А. Д. Ганюшкин. М.: Просвещение, 2002. 126 с.
4. Петров Д. А. Формирование психологической готовности к действиям в экстремальных условиях у сотрудников подразделений специального назначения МВД РФ средствами физической подготовки: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Дмитрий Алексеевич Петров; Санкт-Петербургская государственная академия физической культуры. Санкт-Петербург, 2005. 150 с.
5. Столяренко А. М. Психологическая подготовка личного состава органов внутренних дел. М.: Академия МВД СССР, 1987. 87 с.

УДК 37. 011+140. 8

Людмила Яківна БІРЮК,

завідувач кафедри педагогіки і психології початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, доктор педагогічних наук, професор

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4940-4228>

Сергій Григорович ПІШУН,

доцент кафедри педагогіки і психології початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, кандидат педагогічних наук, доцент

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5748-6641>

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ВИКЛИКИ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ОПТИМІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ

Сучасна модель освіти зумовлена динамічним функціонуванням двох процесів – інтернаціоналізації та глобалізації. У свою чергу, освіта з позицій інтернаціоналізації обумовлена взаємодією соціально-економічних систем країн, що є різними за рівнем розвитку, прагненням і можливістю до інтеграції в єдину світову галузь. Інтернаціоналізація освіти, по суті, є синонімом її міжнародної складової. Для України, яка зазнає складного процесу соціально-економічних перетворень, оптимізація освіти є одним із першорядних завдань. Цей шлях передбачає необхідність обліку світових тенденцій у цій сфері, що визначається переходом до загальної вищої освіти країн постіндустріального світу, трансформацією освіти у високотехнологічну галузь. Реалізація цих спрямувань дасть можливість нашій державі презентувати освіту як фундаментальний компонент, базис інноваційної системи суспільства знань.

До тенденцій розвитку освіти в глобалізованому світі І. С. Каленюк, наприклад, відносить такі: